

torsdag 19. september 1974 kl. 1100.

Åpningen av "Bygg - reis deg 1974"
på Sjølyst, Oslo, 19. september 1974.

Et samfunn i framgang satser en betydelig del av sine ressurser i byggevirksomheten. Den har i en mannsalder blitt holdt på et høyt nivå i Norge og i de industriland der den økonomiske og sosiale framgangen har vært sterkest.

I vårt land har omkring 100.000 personer - 6 % av vår samlede sysselsetting - sin arbeidsplass i byggevirksomhet. Jeg regner da ikke med de mange tusen som virker i anleggsarbeid. Denne skare av arbeidstakere som fra år til år er i ferd med å reise bygg, omfatter så å si alle slags fagarbeidere, spesialutdannede folk, arkitekter og ingeniører. På få arbeidsplasser er behovet for tverrfaglig samarbeid så stort som her.

Verdien av de bygg som reises, er i senere år kommet opp i 11 - 12 milliarder kroner pr. år. Disse brutto investeringer i varige verdier svarer for nær halvparten av den samlede årlige tilvekst i realkapitalen på norsk jord, når investeringene på kontinentalsokkelen og i skipsfarten er holdt utenom. Disse store kapitalverdier representerer

investeringer i levestandard, trivsel, helse og utdanning. Boligbyggingen er den dominerende enkeltbransje. Den tar nær halvparten av byggeinvesteringene. Med et boligprogram av dette omfang bør det være mulig å nå det som er et av hovedmålene i vår boligpolitikk: at alle skal ha en god bolig, som de eier selv eller gjennom samvirke. De offentlige tiltak for finansiering og stønad bør formes slik at den enkelte er i stand til å nå dette mål.

I takt med utbyggingen av velferdssamfunnet har vårt sosialprogram kommet til å legge beslag på betydelige ressurser. I sykehus-, helse- og sosialsektoren reises det bygg for en milliard kroner i året. Et tilsvarende tall finner vi innenfor skoleverket, universitetene og forskningen. I denne sammenheng kan investeringer i driftsbygninger i industri og bergverk - likeledes på omkring en milliard kroner i året - fortone seg beskjedne. I forretningsbygg og service-institusjoner i offentlig og privat virksomhet kommer investeringene opp i et par milliarder.

Med de betydelige menneskelige og materielle ressurser som byggebransjen totalt legger beslag på, er det av vesentlig samfunnsmessig betydning at byggevirkksomheten drives på en rasjonell måte. I den videre utvikling av vår velferds- og sosialpolitikk står denne bransjen i en nøkkelposisjon. Det er her vi sterkest vil føle knappheten på arbeidskraft og materielle ressurser, med de impulser til pris- og kostnadsstigning, forsinkelser og

tomgang som dette innebærer. Ved siden av bilen er det særlig i hus, hjem og fritidsboliger at folk vil satse en øking i inntektene. Men en må hindre at boligene blir så dyre at folk med vanlige inntekter ikke har råd til å kjøpe dem. Etter hvert som staten tar inn penger på oljevirkosomheten, bør en stor del gå til helse- og sosialsektoren, undervisning og offentlige tjenester som krever bygninger. Alle disse formål konkurrerer om tilgangen på arbeidskraft og materialer. Summen av byggeønskene på forskjellige hold, overstiger det som er fysisk mulig å realisere.

Det er skjedd en revolusjonerende rasjonalisering og forbedring av byggevirkosomheten. Arten av de enkelte komponenter som et bygg består av, er helt andre i dag enn for få år siden. Dette gjelder både råbygget og det utstyr som skal inn i husene. Plast, lettmetaller, nye stentyper og isolasjonsmaterialer og nye behandlingsmetoder for vegger, tak og gulv er blitt innført. Dette er komponenter som massefremstilles industrielt av et bredt spektrum av industribransjer. Prefabrikasjon av større deler av bygget har ført til at mer av virksomheten skjer innendørs. Men også selve byggeprosessen - sammensetningen av komponentene - er annerledes i dag enn før. Maskiner er kommet i stedet for håndkraft. Bedre organisering og ny teknikk har gjort det mulig å holde virksom-

heten i gang uansett årstider, selv om det fremdeles er for store sesongmessige svingninger, særlig i våre nordlige landsdeler.

Men vi kan allikevel ikke slå oss til ro med de framskritt vi kan registrere i byggematerialer og framdriftsmetoder. Med de store forskjeller som forekommer i byggekostnader for boliger, sykehus og bygg av forskjellige typer - forskjeller som ikke kan forklares med ulikheter i kvalitet og framdriftsforhold - må det åpenbart fremdeles være til stede betydelige muligheter for ytterligere effektivisering av byggearbeidet. Prisstigningen på bygg er blitt et problem for dem som skal skaffe seg et hjem og for de institusjoner som skal skaffe boliglån. Fordyrelsen av sykehus, helseinstitusjoner og skoler øker de offentlige utgiftsbudsjetter til u håndterlige størrelser.

Det er neppe mulig generelt å peke ut ett eller noen få ledd i byggeprosessen som årsaker til de betydelige kostnadsøkninger. Spesielt i denne bransjen hvor så mange ledd skal samarbeide, kan det være mulig å hente rasjonaliseringsgevinster på flere områder. Men nettopp fordi så mange ledd skal virke sammen, vil planleggingen og organiseringen av produksjonsprosessen ofte spille en avgjørende rolle for byggekostnadene. Jeg tror at en vesentlig del av rasjonaliseringsmulighetene ligger på planleggingsbordet, hos arkitekten og prosjektledelsen.

Gjennomføringen av byggeprosessen krever en fast hånd om planleggingen og prosjekteringen. De økonomiske ansvarsforhold skal heller ikke på dette område av vårt økonomiske liv være slik ordnet at en uten videre kan føre kostnadsøkninger over til den endelige avtaker av produktet. Det bør være mulig å komme fram til visse standarder for mål, kvalitet og framdrift som legges til grunn for pris og finansiering.

En bedring av arbeidsmiljøet på byggeplassen vil skape den trivsel som er nødvendig for å yte full innsats i arbeidet. Vi må komme bort fra støy, farefulle arbeidsforhold, støv og skitt som svært ofte setter sitt preg på disse arbeidsplasser. Skikkelig inkvartering, kantiner og sanitære forhold er rimelige krav.

Med den meget store innsatsen i byggevirksomheten kan en spørre om resultatene er gode nok. Får vi det antall gode boliger, utdanningsplasser og sykesenger som den store innsatsen burde gi? Den inflasjonspregede utviklingen de senere årene har sterkt understreket hvor viktig det er at arbeidskraft og materielle ressurser blir brukt rasjonelt, dvs. at den totale innsats gir flest mulig nyttbare resultater. Dette setter søkelyset på hele virksomheten og også på de mål som stilles opp. En betydelig høyning av boligkvaliteten er f.eks. til begrenset nytte hvis store grupper blir gående uten boliger.

På alle trinn må virksomheten siktes inn på den nytteeffekt en vil oppnå i antall boliger, utdanningsplasser, sykesenger osv.

Jeg er klar over at dette også har adresse til offentlige myndigheter. En komplisert administrasjon kommer inn i mange sider av byggevirk-
somheten. Det gjelder blant annet utbyggingsplaner, arealdisponering, tomteregulering, grunnarbeider, byggetillatelse, kontrollopgaver og finansierings-
spørsmål. Kan dette skje ved bruk av mer rasjonelle metoder, bør det klarlegges i et samarbeide mellom byggfolkene og myndighetene. Regjeringen er rede til å diskutere alle slike spørsmål. Det er viktig å få redusert grunnlaget for klager over forsinkelser, fordyrelser og sendrektighet i offentlig administrasjon av praktiske byggesaker. Det er arbeid i gang både i Kommunaldepartementet og i Miljøverndepartementet for å komme fram til en forenkling av den administrative behandling. Jeg går ut fra at fylker og kommuner vil medvirke til at en slik forenkling kommer i stand, slik at bygg kan reises raskere og mer rasjonelt og med mindre friksjon mellom myndighetene og dem som står for byggearbeidet.

Med dette erklærer jeg "Bygg - reis deg 1974" for åpnet.